

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia: **BRAȘOVU**, piața mare, Târguș inului Nr. 30.
Bursa și știrile nu se primesc.
Manuscrisurile nu se restituie.
Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târguș inului Nr. 30.
Inserate mai primesc în Viena **H. Koss, H. Schick, A. Vogler (Otto Weiss), H. Schick, A. Vogler, M. Dake, A. Oppelt, J. Domsberg**; în Budapesta: **A. V. Goldberger, Eckstein Bernat**; în Frankfurt: **G. L. Daube**; în Hamburg: **A. Steiner**.
Prețul inserțiilor: o serie garmond pe o colină 6 or. și 80 cr. timbru pentru o publicare. Publicații mai dese după tariful și învoială.
Reclame pe pagină a III-a o seriă 10 cr. v. a. s. 30 ba. z.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU XVI.

"Gazeta" este în să-care și
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și strălăutate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se primumă la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare, Târguș inului Nr. 30 etagiul I: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unu exemplar 6 cr. v. a. s. 15 ba. z. Atât abonamentele cât și inserțiile sunt a se plăti înainte.

Nr. 66.

Brașov, Mercuri, 24 Martie (5 Aprilie)

1893.

Incercările Mitropolitului I. Vancea

făcute în două „concilii”, ținute la anii 1872 și 1882, de a schimba religioasă strămoșească a poporului român din Mitropolia Albei Iulie.

III.

Conciliul al doilea provincial din 1882.

Sosise anul 1882 și încă nime, afară de puține persoane, cari luase parte la desbaterile secrete din 1872, nu avea cunoștință de pregătirile, cari se făceau în secret de a trece mitropolia română de Alba-Iulia la catolicism.

Românii avuseră de vécuri întregi o încredere neștrămutată în preoții și în Vlădicii săi, cari tot-deuna, atât în timpul trecut, cât și până în zilele noastre, au lucrat în deplină consfătuire și înțelegere cu poporul. Singurul numai mitropolitul Vancea se separă de popor și cercă prin decisiunile conciliului dela 1872 să separeze și clerul de popor.

Pregătirile oculte de a trece la catolicism începute în a 1872 se continuă și în a. 1882, cu același sistem ascuns de a converti pe cineva fără să știe.

Anume mitropolitul Vancea în ziua de 8 Aprilie 1882 adresă o nouă circulară episcopilor sufragani, prin care le făcea cunoscut, că din „grația Sfântului Scaun Apostolic” s'au întărit decisiunile sinodului din 1872, și acum „datorința sa cea mai plăcută” este de a publica aceste decisiuni „cu modalitățile prescrite”.

Pentru acest scop, mitropolitul Vancea convocă un al doilea „conciliu provincial” pe ziua de 30 Maiu 1882, ér în hărtia de convocare amintea numai în trecăt episcopilor sufragani, că în sinodul acesta se vor tracta și alte obiecte de mare influență și gravitate (magni momenti obiecta), cari privesc toate diecesele mitropoliei de Alba-Iulia.

Sinodul din 1882, întogma ca și sinodul dela 1872, era convocat fără să aibă de basă vre-o lege ore-care electorală, séu cel puțin să se observe usul cel vechi consfințit în decursul timpului în mitropolia de Alba-Iulia, că la sinódele pentru primire de dogme să fiă prezenți cu votu decisiv toți protopopii, toți preoții și deputații mirenilor.

Din contră mitropolitul Vancea și episcopii sufragani „aduseră” (întrebuintăm terminii hărtiei de convocare), aduseră la sinodul acesta numai persoanele, pe cari „voiră” dênșii, dér și aceste fețe bisericesci erau chemate aici numai în calitate de „teologi”, ca să asiste fără votu decisiv.

În acest sinod al II-lea lucrurile se petrecură întogma ca la sinodul din 1872. Mitropolitul Vancea, mai înainte de toate, cons-

trînse pe membrii prezenți să facă „promisiunea solemnă pe credința preoțescă”, că din toate cele ce se vor ceti, și se vor decide în acest sinod nu vor descoperi nimărui nimic până când toate aceste decisiuni se vor publica la timpul séu și cu modalitățile prescrite (se înțelege ca lucruri implinite.)

Intrămă acum așa-dér în a doua perioadă de a se ține secrete nu numai decisiunile heterodoxe ale conciliului din 1872, dér și decisiunile de mare gravitate (magni momenti), ce se vor vota în cursul acestui al II-lea conciliu.

Promisiunea solemnă se făcu. Se publicară apoi în secret decisiunile sinodului din 1872, cari în linia primă subminau din fundament credința și independența bisericei de Alba Iulia, ér în linia a doua unitatea și naționalitatea poporului român.

Este însă evident pentru oricine, că această publicare făcută în secret la 1882 (după 10 ani) cu obligământul de a se ține și mai departe în secret, numai publicare nu se poate numi. Dér destul că decisiunile aceste de schimbarea legii, votate în 1872, rămaseră și de aci înainte subtrase dela cunoștința poporului și a părții celei mari din cler.

Însă lucrurile nu se mărginiră numai aci. Ca și cum mitropolia de Alba-Iulia prin decisiunile din 1872 nu ar fi fost pusă în cumpănă destul de grea, ca și cum grópa pentru înmormântarea credinței noastre vechi și a independenței mitropoliei de Alba-Iulia nu ar fi destul de adênca, mitropolitul Vancea făcu în conciliul acesta al II-lea un pas mai departe pentru reformarea definitivă a credinței române și pentru asimilarea completă a bisericei de Alba-Iulia în sinul bisericei catolice.

Anume mitropolitul puse înainte acestui conciliu un nou elaborat fórte captios, despre „mărturisirea credinței catolice.”

Prin acest nou elaborat sinodul din 1882 fu constrâns să primescă și să recunoscă de base și de legi fundamentale ale credinței noastre și ale mitropoliei de Alba-Iulia toate sinódele particulare și ecumenice, neadmise în biserica Răsăritului, și pe cari le recunosc numai biserica papistă.

După cum scimă cu toții, întregă credința Bisericei din părțile Răsăritului, precum și credința bisericei române din Transilvania, care face parte din Biserica Răsăritului, se întemeiază exclusiv pe Bibliă și pe dispozițiunile séu canónele celor deântăiu șapte sinóde ecumenice. Scimă de-asemena cu toții, că prin canónele acestor șapte sinóde ecumenice se încheie în mod definitiv și neștrămutabil oricine desvoltare mai

departe a doctrinei de credință, ast-fel că în Biserica Răsăritului nu se mai poate admite absolut nici un sinod altul particular or ecumenic, fără de a resturna întregă doctrina bisericei Răsăritului.

Intemeiându-se pe aceste principii neștrămutabile ale religiounii Răsăritului, sinodul de unire dela 1698 nici nu a primit pentru mitropolia de Alba-Iulia nici un sinod mai mult ecumenic or particular. Sinodul acela (din 1698) a rămas pe lângă cele 7 sobóre dela început.

Dér ce se întâmplă acum la a. 1882?

În urma impunerii absolutistice a mitropolitului Vancea, sinodul séu „conciliul” din Blăși recunosc de obligatóre pentru Biserica de Alba-Iulia o lungă seriă de concilii ecumenice și particulare, cu totul ne admise în Biserica Răsăritului, fără ca acest conciliu să iee în considerare, că prin această admitere mitropolia română de Alba-Iulia s'a scos singură afară din Biserica Răsăritului, și că a rămas fluctuând, cum am dice, în aer, ca o mică planetă rătăcitóre eșită din orbita sa.

Eată acum decisiunile heterodoxe ale conciliului provincial al II-lea din 1882:

„Venerez și primesc:
„Sinodul . . . Constantinopolitan . . . al optulea în ordine, și mărturisesc, că în acela Fotiu cu dreptul fu osendit.”

„Venerez și primesc toate celelalte sinóde ecumenice ținute în mod legal cu auctoritatea Pontificelui roman și aprobate de dênșii, și mai cu sémă sinodul Florentin, și mărturisesc cele ce s'au hotărît în conciliul acela.”

„Asemenea venerez și primesc sinodul Tridentin și mărturisesc cele ce s'au hotărît în acela.”

„Apoi venerez și mărturisesc sinodul ecumenic din Vatican și toate cele ce s'au propus, stabilit și declarat în el și cu deosebire îmbrățise cu totă tăria și mărturisesc decisiunile ce privesc Primatul Pontificalui roman și decisiunile în privința infalibilității lui.”

„Mai încolo primesc și mărturisesc toate celelalte, câte le primesc și le mărturisesc Sânta Biserică a Romei, și tot-odată condamn, resping și anathemizez toate cele contrare precum și schismele și eresiile condamnate, respinse și anathemizate de Sânta Biserică a Romei.”

În mulțimea această enormă de concilii numite și nenumite ale bisericei catolice, pe cari sinodul acesta dela 1882 le votă en bloc în o singură ședință, fără să se

citescă decisiunile lor, noi vedem făcându-se aci amintire expresă de conciliul dela Florența, de conciliul dela Trident și de conciliul din Vatican. Să ne oprim puțin aici asupra acestor concilii.

În Conciliul dela Florența (1439), după cum scimă, se făcu numai în a parentă o unire între biserica orientală și între biserica catolică. Toți patriarhii din Răsărit, afară de patriarhul din Constantinopol, aruncară anatema asupra decretelor acestui conciliu, astu-fel că acest conciliu este condamnat în Biserica Răsăritului.

În ce privesc conciliul dela Trident, acesta se ținu la a. 1543—1563 pentru delăturarea reformărilor începute tot din cauza diferitelor abuzuri ale bisericei catolice. Acest conciliu defină de nou toate punctele, toate dogmele credinței catolice, și votă o mulțime de decisiuni, de mare gravitate, în ce privesc supunerea și administrațiunea bisericescă. Însă Francia, statul cel mare catolic, protestă în contra acestui conciliu. Decretele acestui conciliu nu tură primite nici chiar în Italia peste tot locul. Regatul Neapolitan protestă în contra lor, ér în Spania, în țera această eminemamente catolică, conciliul dela Trident fu primit cu mari restricțiuni, numai într-o decisiune sale nu vor fi în contradicere cu legile statului. Peste tot în Francia, în Germania și în Ungaria conciliul dela Trident nu fu primit de loc, și singur numai dispozițiunile ce privesc credința se introduseră în decursul timpului într-un mod tăcut încet cu încetul și în țerele aceste.

Ce făcu însă „conciliul” dela 1882? Spre a da o dovadă de lipsa sa de reflexiune politică-bisericescă, conciliul dela 1882, fără să existe nici o necesitate séu interesu mare bisericesc, primă toate dispozițiunile dogmatice, ierarhice și administrative ale conciliului dela Trident, dela alfa până la omega, precum nu le primise nici Spania, nici Francia, nici Italia, nici Germania, nici chiar Ungaria.

Venimă acum la conciliul dela Vatican ținut în anii 1869—1870. Acesta este conciliul, care defină dogma de infalibilitate a Papei. Se știe, că la acest conciliu nu luară parte episcopii Orientului, și chiar din cei 1044 de prelați catolici, cari fură chemați la acest conciliu, de abia se înfățișară 723—744, ér dintre aceștia 137 episcopi se declarară în contra infalibilității.

Acastă dogmă, după cum am amintit și mai înainte, se basază pe presupunerea, că Pontificele roman nu poate rătăci nici-odată în materia de credință. După Bibliă, infalibil este numai Dumnezeu, însă conciliul dela Vatican declară de infalibilă o persoană

omenescă muritoare, care ca toți oamenii este supusă la tot felul de bôle trupesci și sufletesci și astă-felul supusă și rătăcirii.

Altecum crede Biserica Răsăritului. În biserica vechiă creștină și peste tot în biserica orientală, înalta autoritate de a se pronunța în ultima instanță, peste tot puterea suverană legislativă și infalibilitatea, cum am numi-o, o aveau și o au numai soborele ecumenice.

Aceste erau așa-dér obiectele de mare gravitate, despre cari amintea mitropolitul Vancea în hârtia sa de convocare adresată episcopilor, însă fără să facă mai înainte cunoscute cestiunile aceste mari, nici clerului, nici poporului.

În fine, în conciliul dela 1882, mitropolitul Vancea făcu un pas și mai departe, ca să izoleze cu totul biserica de popor.

După cum am vădit, prin decisiunile dela 1872 poporul credincios fu eschis pentru totdeauna de a mai avea cuvânt în orî ce fel de sinode, fiă acele mitropolitane, fiă diecesane.

Acum prin decisiunile conciliului dela 1882 poporul credincios fu eschis de a mai avea cuvânt chiar și în cestiunile, ce priveșc administrarea fondurilor și averilor bisericești (Tit. II Sect. IV. c. 94. ef. pag. 180. 184.)

În 6 Iunie 1882 apoi se termină și acest conciliu al II-lea provincial.

După terminarea conciliului mitropolitul Vancea supuse Congregațiunii de propaganda fide și Pontificelui roman toate decisiunile acestui conciliu spre revizuire și aprobare.

În 30 Sept. 1884 Papa Leo XIII întări decisiunile aceste, și apoi în credință, că de aci înainte poate să guverneze mitropolia de Alba-Iulia după sistemul puterii absolute, introdus în biserica catolică, Papa declară de nule și fără valoare toate dispozițiunile și usurile, ce există în biserica unită, și cari vor fi contrari acestor decisiuni, seu dogmelor și sinodelor nouă, ce se primise. (pag. 190).

Însă conclusele aceste, din 1872 și 1882, nu ajunseră la cunoștința poporului și a părții celei mari din clerul nici chiar la a. 1884. Ele fură ținute și mai departe ca un secret religios. Abia la anul 1886 se tipăriră, nu putem săi la Blășiu orî la Roma, căci tipografia nu este in-

dicată, actele ambelor acestor concilii*), dér ele rămaseră și de aci înainte necunoscute publicului.

Nici diarele noastre naționale, nici literații români nu avură nici o cunoștință despre decisiunile aceste până în toamna anului 1892, când pentru prima oră această trecere ocultă la catolicism, ca să nu-i dîcem apostasiă, fu descoperită publicului prin „Gazeta Transilvaniei“.**)

Din cele înfățișate până aici vedem așa-dér, că sinodele ținute de mitropolitul Vancea în a. 1872 și 1882 nu erau sinode de administrațiune bisericească, nu erau sinode dogmatice, seu pentru apărarea credinței noastre în contra unor eresii ôre-cari, ci erau adevărate adunări secrete pentru schimbarea religiei strămoșesci a poporului român din mitropolia Albei-Iulie.

Aceea ce făcu mitropolitul Vancea în 1872 și 1882 întrece de o mie de ori ceea ce a făcut episcopul Atanasie la 1698. Sinodele mitropolitului Atanasie nu primise nici o dogmă catolică, nu cedase pontificelui roman nici un drept de legislațiune și administrațiune în biserica de Alba-Iulia. Însă Conciliile mitropolitului Vancea primiră toate dogmele catolice, totă credința catolică, declară pe Papa de suprem capul ierarhic cu puteri absolute și infalibil în mitropolia de Alba-Iulia. Episcopul Atanasie fusese silit de grelele împrejurări de atunci, și el făcuse o unire cu Roma, în sens național. Mitropolitul Vancea însă, fără să fiă constrins de evenimentele politice, orî de altă natură, făcu o unire exclusivă în sens catolic și în contra voinței poporului român. Astfel, că din punctul de vedere al catolicismului, unirea cea adevărată catolică cu Biserica Romei nu o făcu episcopul Atanasie, ci o făcu mitropolitul Vancea.

Ceea ce nu putură să câștige misionarii catolici în timp de 700 de ani dela episcopii, dela protopopii, dela popii și dela po-

*) Actele conciliilor tipărite la a. 1886 pörta pe fața întâia însemnarea de Edițiunea II. Noi însă nu am vădit până astăzi edițiunea I.

**) O probă învederată, că publicul român până în anul 1892 nu avea nici o cunoștință de aceste decisiuni este „Istoria Transilvaniei“ a d-lui Barișiu, anume ultimul Tom publicat în a. 1891 și în care nu se face absolut nici o amintire de decisiuni atât de grave, luate la Blășiu în a. 1872 și 1882.

porul românesc, câștigă într-o singură și, într-o singură ședință dela mitropolitul Vancea.

Ne aflăm însă în fața unei loviturî de stat în biserica de Alba-Iulia.

Ne aflăm în fața unor sinode ilegale ținute în contra canoanelor bisericești orientale și în contra usului vechiu, ce a existat în Biserica noastră până la mitropolitul Vancea; în fața unor acte, prin cari se rupse cu totul mitropolia Albei-Iulie din Biserica Răsăritului, și se desființă din fundament vechia independență a acestei sfinte bisericești, ce o avea până aci pe terenul bisericesc, nu din grația pontificilor, ci pe baza unei serii de instituțiuni vechi naționale-bisericești, pe cari le putem urmări până în cele mai depărtate timpuri ale evului mediu, independență, care a fost apărută cu o rezoluțiune demnă și bărbătescă atât în timpurile nefericite ale națiunii noastre, când Papii dela Roma ațîtau pe regii Ungariei cu rebelul de exterminare asupra poporului nostru, cât și în timpul persecuțiunilor calviniste din Transilvania.

Ajunsesem în timpul din urmă să ne bucurăm cu toții, că Biserica de Alba-Iulia, după o luptă purtată cu abnegațiune și cu energiă de episcopii, de clerul și de poporul nostru în curs de 200 de ani, să se desfacă încet cu încetul din lațurile de paingenu, ce i-le pusese de gât, de mâni și de picioare iesuiții Barani, Hevenesi și arhiepiscopul Strigonului Collonits și toți „teologii“ catolici trimiși în Alba-Iulia și în Blășiu.

Însă de abia am ajuns la liman și guvernarea bisericească a mitropolitului Vancea ne puse de nou de gât lațurile de paingenu ale iesuiților, și astăzi suntem încălciți mult mai rău de cum am fost până aci.

Toți suntem într-o formă îngrijați, ba chiar înspăimântați, de consecințele periculoase pentru biserica și naționalitatea noastră, în urma lăpădării noastre de credința strămoșescă, în urma catolisării formale făcute în 1872 și 1882, în urma despoierii mitropoliei de Alba-Iulia de toate drepturile sale de autonomie și libertate, în urma eschiderei întregului cler (afară de episcopii) de a mai avea vot decisiv în sinodele mitropolitane, seu în sinodele în cari se tractază de credința noastră, în urma es-

chiderei poporului român credincios din orî-ce fel de sinode.

Suntem îngrijați, fiindcă biserica română a fost singurul port, în secolele trecute, în care s'a scutit naționalitatea noastră română. În Biserica română s'a păstrat comunitatea credinței, comunitatea limbei, comunitatea intereselor noastre politice, în biserica română am aflat mângăierii, încurajări și apărări în zilele grele, ce veniau peste naționalitatea noastră. Prin biserica noastră națională s'a reconstituit de nou naționalitatea română. Dér astăzi în mitropolia română de Alba-Iulia s'a furișat o religie străină, ea s'a desbrăcat de caracterul său național, guvernarea bisericească supremă nu mai este în mâna Românilor, ci în mâna străinilor, cari au alte interese bisericești și politice, și puțin îi dore de naționalitatea și de caracterul național al bisericești noastre.

Este însă evident, că decisiunile acestor concilii, dela 1872 și 1882, nu pot să aibă absolut nici o valoare legală în biserica de Alba-Iulia:

De-orece nu a stat și nu poate sta în competența unui mitropolit, nici în competența unui sinod mitropolitan, ca să primescă dogme de credință până aci neprimite în biserica română răsăritenă, să sacrifice drepturile de independență ale Mitropoliei de Alba-Iulia, și să conferescă Bisericești catolice și capului ei drepturi de jurisdicțiune, de administrațiune, de amestec și de putere absolută în toate afacerile Mitropoliei noastre;

cu atât mai puțin puteau să aibă dreptul acesta nisce adunări numite concilii compuse numai din 3—4 persoane cu vot decisiv, și din 20—21 de persoane, fără cura animarum, și fără vot decisiv, omeni nu aleși de cler și de popor, ci „aduși“ aci după bunul plac al mitropolitului și al episcopilor.

Nu pot să aibă valoare: fiindcă sunt în contra actului de unire, a pactului nostru fundamental cu Roma; fiindcă sinodul de alegere dela 1868, care a încredințat mitropolitului Vancea scaunul mitropoliei de Alba-Iulia, prin decisiunile, ce i le-a pus atunci ca obligațiune, i-a luat tot dreptul de a pute primi vre-o dogmă catolică, și de a pute ceda vre-odată

FOILETONUL „GAZ TRANS.“

In gura chiților.

Novelă de A. Oscar Klausmann.

(9)

(Urmare.)

În caiuta căpitanului corvetei „Frey“ târziu noaptea, locotenentul Winter da raportul comandantului său.

„Eram însuși surprins“, istorisi locotenentul, „când Schneider, de altmintreala atât de liniștit, trânti la pământ pe conducătorul afacerilor lui Behrendt. Dér la moment înțelesei, că Schneider e în drept și că a recunoscut în Lang pe matrosul fugărit Versen. Declaraia pe Versen de arestat, conduseiu pe dama afară din odaia, căci era aproape leșinată, și apoi alergai la secția polițienescă din apropiere, pentru ca să-mi capetu doi polițiști, pe aceștia i-am adus apoi în casa lui Behrendt și aici Versen a fost legat. Apoi alergai cu Schneider la consul, pentru ca să-i împărtașesc această întâmplare. Recomandai pe Liz-

zia pazei consulului. Cătră s'era, când se întunecă, îl aduserăm pe Versen până la port, îl puserăm într-o barcă și l'am adus apoi aici. D-lu căpitanu porunci să-l punu în fiare și să-l aruncu în arest. El n'a mărturisit nimic și susține, că e victima unei mistificări. Schneider însă e foarte sigur de ceea ce a spus.“

„Orî cum“ dișe căpitanul „ar fi totuși bine dacă am avea și un al doilea martor. După cum soii Americani sunt foarte geloși pe observarea legilor lor și dacă Versen, ceea ce e foarte probabil, și-a câștigat dreptul de cetățenă americană, atunci noi trebuie să-l estradăm și pe lângă aceea încă să avem mari neplăceri cu autoritățile. Mi aducă aminte de un caz neplăcut, care s'a întâmplat acum trei-spre-dece ani pe bordul corabiei „Ariadna“. Oficerul de gardă, pe care îl uoisese atunci Versen turmentat de beaură, mi-e era un cunoscut bun; intrasem împreună ca cadeți. Versen sări peste bord îndată după săvârșirea faptei. Era întunecă și se presupune,

că s'a înecat. Cu toate acestea este posibil, ca el să fi scăpat. Sunt detectivii pe bord?“

„Da, d-le căpitanu. În camera de mâncare a oficerilor, am poruncit să li-se dea ceva de mâncare. Au avut mult de lucru cu puternicul Versen, care voia să sară din luntre. Când voiră să-l aducă în celula de arest, încep să se sbată și să sară, așa încât trebu să i se lege picioarele.“

„Se auți o bătaie în ușa cailutei căpitanului.“

„Ușa se deschise și sentinela anunță: „D-le căpitanu, sergentul maioru are să vă raporteze ceva urgent.“

„Ce-mi aduci?“ întrebă căpitanul pe sergent, care rămase lângă ușă în pozițiune de servioiu.

„Matrosul Iürgensen e afară și are o împărtașire urgentă cu privire la prisionierul, care tocmai acum a fost adus pe bord. El susține, că acela este omul, care a primit Duminecă pe cheu pe matrosul Angermann. Iürgensen mai spune, că amândoi s'au suit

într-o trăsură și au plecat spre podul cel mare.“

„Spune matrosului Iürgensen să vină încoace“, porunci căpitanul.

Matrosul își repeți împărtașirea și declară, că și alți concediați au recunoscut în prisionier pe omul acela, care l'a așteptat pe Angermann.

Locotenentul, după ce se înțelese cu căpitanul, se duse, urmat de cei doi detectivi, în încăperile cele mai de jos ale corabiei, în celula de arest.

În spațiul strîmt, zăcea la pământ legat de mâni și de picioare, Versen cu fața desfigurată de mânie.

„Duminecă după amieză“, dișe Winter cătră el, „ai așteptat pe Angermann pe cheu, pe când d-ta ai susținut că nu l'ai vădit de loc în ziua aceea. Noi scim hotărît unde se află Angermann. Veți pute să-ți ateneză sörtea, dacă veți face o mărturisire.“

„Sunt nevinovat“, dișe Versen, „ce mă împörtă acest Angermann.“

„Veți fi de bună s'ema“ dișe Winter, „tras la răspundere pentru delaturarea

în cursul guvernării sale cevași din drepturile de libertate și de independență ale bisericii de Alba-Iulia.

De aceea conciliile și conclusele conciliilor greco-catolice din 1872 și 1882 sunt și rămân anticanonice, heterodoxe, nule și fără valoare pentru toți secolii și fără putere obligatorie pentru clerul și poporul Bisericii române din Mitropolia Albei-Iulie.

Și chiar dacă s'ar întâmpla vre-odată, că vre-unu sinod ore-care se le recunoască, ele rămân nule și fără valoare, fiind-că nici unu sinod nu este îndreptu, fiă mitropolitanu, fiă diecesan, se schimbe religia poporului român, și se despoie biserica română de drepturile sale de libertate și independență, ce le are pe basa canoanelor bisericești și pe basa dezvoltării sale istorice.

Nic. Densusianu.

CRONICA POLITICA.

— 23 Martie.

Diarul „Politik“ vorbindu despre espectoratiunile lui „Pester Lloyd“ privitoare la „ideia de stat maghiar identificată cu liberalismul“ scrie între altele următoarele: „Liberalismul identificat cu ideea de stat maghiar! Cine dintre popoarele subjugate știe ceva despre aceasta? Dór Români pe ai căror preoți îi întemnițează, séu Slovacii, cărora nu li se permite a cerceta mormintele părinților lor și cărora ou puterea și ou violența le răpșou copiii, pentru ou să altoească cu ei ginea sterilă maghiară. — Puterea și dreptul voru învinge — esclama patetică fôia pestană. In fine în parte au vorbit și drept. Puternicii țilei însă trebuie să prevadă, că odată dreptul celorlă asupriți va ajunge la conșciința puterii sale. Atunci nu voru mai fi cestiuni artificiale bisericești — oi unu strigăt va outriera întreaga țără: dreptate! — chiar și prin forță!“

Fôia vienesă „Presse“ publică într'unul din numerii săi din urmă unu articol în care se tractează despre fusiunea dintre partida guvernamentală și apponyistă, séu „națională.“ Articolul spune, că ideia fusiunii s'a născut ou mulți ani înainte, ea însă formeză obiectu de discussiune numai dela căderea lui Tisza. Fusiunea însă a fost totdeuna împiedecată din cause personale, între carl prima a fost, că sub presidenția lui Tisza mulți dintre aderenții lui Apponyi și-au întors fețele de cătră acesta din

lui Angermann, decă acesta nu se va afla.“

Versen nu răspunde, ci se întorse pe altă parte, ér Winter părăsi împreună ou detectivii localul de arestă.

Unu sfertu de ôră mai târziu ședeau cele trei persoane, împreună ou căpitanul, în caiuta acestuia. Detectivii erau de părere, că Versen a dat pe Angermann pe mâna „chișilor.“ De sigur, că l'au dnsu în vre-unu locu, pentru ou se soape de elu, deôrece li era concurentu alu fabricii lui Behrendt.

Detectivii sfătuiră pe căpitanu să pună unu premiu mare pentru aflarea lui Angermann, deôrece numai prin unu astfelu de mijlocu se va puté găsi unu trădătoru. „Chișii“ sunt constrinși să luore ou mulți ômeni și între acestia de sigur, că trebuie să afle vre-unu trădătoru, care se va oferî, când va auđi de 500 séu 1000 de dolari. Poliția firesce, că își va da tôte silințele, să descopere afacerea. căci zace în interesul ei, să afle unu asemenea „cuib de chișii.“

(Va urma).

causa metodului său politic. Mai târziu sub presidenția lui Szapary, ideia fusiunii era ce-i drept coptă, dér Szapary n'a fostu destul de tare de-a face să reușească fusiunea prin aceea, că se rupe de clica lui Tisza. Elu se teme, că voru eși din partida guvernamentală vre-o 30—40 de deputați. Desidența acésta însă de sigur, că nu s'ar fi întemplată. „Presse“ dice apoi, că ministeriului Weckerle nu-i va succede să realizeze n'ou programul său bisericesc, nici celu administrativ.

SCRIRILE ȚILEI.

— 23 Martie.

Convenția comercială între Austro-Ungaria și România. Diarul „Presse“ din Viena anunță, că în ministeriul de esterne al Austro-Ungariei s'au ținut în țilele trecute conferențe privitoare la tractările asupra încheierii unei convențiuni comerciale între Austro-Ungaria și România.

— x —

Nunta principelui bulgaru. Nunta Principelui bulgaru Ferdinand s'a amănăt pe câteva țile. „Pol. Corr.“ spune, că la nuntă voru participa în modu oficiosu ministrul de esterne Grecov, ér încătă despre Stambulov nu se știe decă va lua parte, ori nu. Femeile bulgare voru face principesei unu daru mare de 200,000 franci.

— x —

Crisa din Franța. O telegramă din Paris aduce știrea, că Meline a primită să formeze noulu cabinetu. In cercurile bine informate din Paris se crede, că cabinetul se va forma astfel: Meline, președinte; Dupuy la interne; Develle la esterne; Trarieux la justiția; Loizillon la răboiu; Rieunier la marină; Poincarre la finanțe; Spuller la culte; Viette la lucrări publice; Viger la comerț și agricultură.

— x —

Serbia și Croația. „Agrar Ztg“ din 1 l. c. publică unu articol interesant intitulat „Serbia și Croația“. Articolul dice, că Serbia din Croația și Slavonia n'ou odată nu voru renunța la individualitatea loră națională ou n'ou unu prețu.

— x —

Bismarck de 78 ani. Fostul cancelar de fieru Bismarck și-a serbatu la 1 Aprilie jubileul de 78 ani. Foile mari din Berlin, între carl „Kreuzzeitung“ și „Post“, scriu articoli foarte călduroși din acestu incidentu. Conservativii liberali din diéta i-au trimis o adresă de felicitare. Telegramele din Friedrichsruhe spun, că Bismarck a primită o sumedeni de buchete de flori naturale și mulțime de telegame de felicitare.

— x —

Unu procesu sensationalu. In curând se va începe procesul anarhiștilor François, Bricou, și Mathieu, acușați că ar fi autorii teribilei esplosii dela restaurantul Vèry. Poliția a luat precauțiunimari, căci anarhiștii au amenințat, că ou ocașia acésta voru arunca în aeru prefectura poliției și tribunalul.

Rectificare. In numărul de ieri (65) alu foii noastre s'a strecurat o regretabilă erore de tipar la articolul „Adunarea de protestare din Teca“, rëndulu primu, unde este a se ceti Onorată Reducțiune, în locu de „adunare.“

Convocare.

In înțelesul dispozițiunilor existente, convocăm prin acésta la adunarea generală ordinară a reuniunii districtuali pe toți frații învățători din topopiatele venerabilului consistoriu aradant, ce se află în drepta Murășului, cum și pe toți binevoitorii cauzelor noastre școlare.

Adunarea generală se va ține la Arad în sala seminarului diecesanului Joi și Vineri după Sântele Pasci, în 1 și 2 Aprilie v. c. dela 8—12 ôre a. m. și dela 3—6 d. a. ocoformu programei.

Arad, din ședința ordinară a comitetului ținută în 18 Martie v. 1893.

Teodoru Ceantea, Nicolae Steffi, președ. I secretar.

Declarațiune.

D-lu profesor din loođ, Vasile Goldiș, își publică în „Tribuna“, (nr. 65 dela 23 Martie v. c.), ce ni-a sosită ađi la améđu, pamfletul său, despre care amă făcutu amintire în numărul de ieri alu „Gazetei Transilv.“

De odată ou acestu pamfletu, d-sa publică și o scrisore iscălită de colegii săi d-nii Dr. Bozocanu și Dr. V. Branște.

Privitoru la acésta scrisore, susținut categoric în tôte întregimea sa cele ce s'au dișt în numărul de ieri (65) alu „Gazetei Transilvaniei“ despre întrevorbirea, ce am avut-o Sâmbătă ou colegii d-lui Goldiș.

Domnialor susținut în scrisora adresată cătră d-lu Goldiș, că fiindu eu provocat a-le da satisfacțiune séu pe cale țiaristică, publicându întâmpinarea d-lui Goldiș, séu pe cale cavalerescă, li-aș fi denegat ori-ce satisfacțiune.

In ce privește partea întâi este adeverat, că după ce li-am arătat, cum că Redacția noastră încă n'a luat hotărre ou privire la publicarea „întimpinării“ d-lui Goldiș, li-am declarat din parte-mi, că n'ou la unu casu nu vou publica „întimpinarea“ d-sale ou satisfacți. Cătă pentru partea a doua, repetă, că d-nii Bozocanu și Branște mi-au pus numai în vedere eventuala provocare cavalerescă diu partea d-lui Goldiș, dér nu m'au provocat, n'ou mi-s'au prezentat mie ca secundanți ai d-lui Goldiș, n'ou nu m'au invitată a mi numi și eu doi martori, carl să mă reprezente pe mine.

Eu însă, punându-mi în vedere, că pôte d-lu Goldiș să și cêră satisfacți cavalerescă, n'am întârziat a-mi încredința tôte afacerea la doi amici, carl mi-au promis, că în casu de lipsă mă vor și reprezenta.

Astfelu am așteptat provocarea d-lui Goldiș, care însă nu s'a făcut. Brașov, 4 Aprilie n. 1893.

Gregoriu Maior, redactor.

Nou abonamentu

la

GAZETA TRANSILVANIEI

Cu 1 Aprilie 1893 st. v.

se deschide nou abonamentu, la care invităm pe toți amicii și sprijinitorii foiei noastre.

Prețulu abonamentului

Pentru Austro-Ungaria:

pe unu anu 12 fl.
pe șese luni 6 fl.
pe trei luni 3 fl.

Pentru România și străinătate:

pe unu anu 40 franci
pe șese luni 20 „
pe trei luni 10 „

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:

pe unu anu 2 fl.
pe șese luni 1 fl.

Pentru România și străinătate:

pe unu anu 8 franci
pe șese luni 4 „

Abonarea se pôte face mai ușor prin mandate postale.

Administrațiunea

„Gazetei Transilvaniei“.

Cestionariu istoricu*

de

Nic. Densusianu.

(Urmare).

X.

235. Se află unde-va pe acolo băi vechi părăsite, anume:

*). Rugăm pe toți d-nii, cărora le zace la inimă luminarea faptelor mari și strălucite ale străbunilor noștri, și anume, rugăm pe toți bărbații noștri literați, advocați, preoți,

— băi de aur? — băi de argint?
— băi de aramă? — băi de fier?
— și cum se numesc băile aceste?
236. S'au găsit cum-va în băile de acolo urme și unelte vechi, din carl să se pôte crede, că băile acele au fost lucrate și în vremea păgânescă de demult? Anume, decă s'au găsit:
— stolne séu galerii vechi? — sghia-buri vechi pentru scursul apei? — păreți de stânci pârliți de foot? — ciocane vechi? — lampe vechi de pământ? — litere vechi săpate în păreții stâncilor, și anume ce felu de litere?

237 a. Ce se vorbește în popor, s'au găsit vre-odată în băile de acolo tăblițe de lemn scobite și umplute ou cêră, pe carl tăblițe scrieau în vremea păgânescă ômenii ou stilul (séu ou unu instrumentu ascuțit la unu capu și latu la altul)?

— se mai află cumva pe la cineva astfelu de tăblițe?

237 b. Se află pe acolo vre unu locu ori satu numit:

— Rudă? — Rudăria? — Scorobaiă? — Certeș? — Fodină? — Homor? — Homorod? — Băi împărătescă? — ce înțelege poporul sub numirile aceste? — și decă se află în locurile aceste urme de băi vechi de aur, de argint, de aramă ori de fier?

238. Ce înțelege acolo poporul sub cuvântul de *băi* (séu bania)?

— se înțeleg cum-va sub numirea acésta numai săpăturile făcute în pământ pentru scoterea metalelor?
— ori se înțeleg cum-va și locurile de scaldă în apă minerală?

239. Dice pe unde-va poporul la aur: abrută, obrut séu criș?

240. Se vorbește ceva, că în vechime băile de acolo se lucrau ou ômeni cumpărați (robi)?

— ori ou ômeni trimiși în pedepsă din partea judecării, ou să lucre la băi?

241. Ce se vorbește, în care oraș era în vechime „câmară“ séu deregătoria cea mai înaltă a băiașagurilor de acolo?

242 (Intrebare specială pentru Transilvanii). Ce spune poporul, care a fost în vechime orașul mai de frunte alu băiașagurilor de aur, Abrudul ori Roșia, séu Slăzna?

243. Ce se vorbește, când veniau în vechime *dușmanii* asupra băiașagurilor de acolo, ce făceau proprietarii și cei-l'alți ômeni dela băile de acolo, unde se retrăgeau dênșii ou familiile și ou averilelor?

— au ei ou cetate în apropiere, și erau acolo cătane pentru apărarea lor?

244. Ce spun bătrânii, ce felu de ômeni, ori împerați, au început în vechime să lucre mai întâiu în băile de acolo?

245. Se vorbește ceva că în vechime s'ar fi bătut unde va bani pe acolo, și decă s'a găsit pe acolo vre-o pecete de bani vechi?

246. Ce spun bătrânii, din carl rîruri se spēla acolo aurul în vechime, și decă se mai spală și astăzi?

247. Ce felu de ômeni suntă aceia, carl se ocupă pe acolo ou spēlatul aurului?

— suntă ei Români séu alt-fel de nêmu?

248. Ce se înțelege pe acolo sub numele de Rudari?

— Aurari? — Slătari? — și Băieși? [Va urma.]

DIVERSE.

O descoperire uitată. — Într'o societate alésă din Roma actrița *Serani*, care înainte de acésta ou vre-o patru-șeci de ani era foarte iubită și renumită își lăuda ou mare mândria cunosințele ei geografice. Ea povestea despre întinsele ei călătorii și nu lipsi a mai inventa și altele pre lângă acelea. Doctorul *Sala*, care publicase mai multe opuri de călătorie despre Sudan, și o ascultase mai multă timp zimbindu i adresă fără de veste următoarea întrebare: „Pardonă, dômna, decă te întrepru. D ta trebuie că știi sigur, unde se află isvôrele Nilului?“ — „Firesce“, răspunde dênșia inte; „de sigur, o am șciut, dér momentanț am uitat.“

profesori și învățători să binevoiescă a ne trimite răspunsurile sale la Cestionariul de față. Indată ce o persoană pôte să ne răspundă chiar și numai la 2 séu la 3 întrebări va face foarte bine să pună pe hârtia informațiunile aceste și să ni le trimită cu poșta. In modul acesta memoria multor evenimente și fapte mari va trece și la posteritatea noastră.

O purtare cavalerescă. Un indian din tribul Chicasawas sosi la Sherman, în Texas, (America) în căutarea unui soldat, care îi furase nevasta.

Acest indian face parte dintre pieile roșii, și și căuta pe neoreducioasa sa femeie de vre-o patru ani de zile, der în sfârșit în Sherman găsi după multe cercetări pe soldatul răpitor.

Toți se așteptau la o luptă pe viață și pe moarte între cei doi omeni. Der spre marea mirare a celor de față, indianul luă de mână pe soldat și dându-i o pungă, îi duse:

- Ia asta. Aci înăuntru sunt 140 de dolari, cari sunt ai femeii, care fu nevasta mea. Dă-i-le. Nu vreau să am banii ei.

Apoi adăogă:

- Nu te mira, decât mă portă astă-felă cu tine. Nu aș omori un om pentru o femeie care nu mai merită respectul meu.

După ce spuse aceste cuvinte, se sui din nou pe cal și plecă în galop, reintorcându-se la tribul său.

Regele Victor Emanuel și țeranul. În juneța sa regele Victor Emanuel, mergând la vânătoare lăutărni pe un țeran, care vâdându-l că nimerise ou o singură pușcătoară două prepelețe, se apropiă de el și îi duse: „Pușca minunată de bine, cum vâdă.” - Nu e așa? „Răspuși se regele. - Ce ușor m'ai pute deși mântui de o vulpe, care'mi mănca toate găinile. „Pentru ce nu?” - „Deocă o vei face această îți dau două mnt- (banii italienesci.) „Bine!” răspuse regele. „Măne dimineța viu ou câinii mei și te scapă de hoțul de găine!” „Imi dai parola pe această?”

intrebă țeranul: Regele'i dete parola și în ziua următoare veni punctual ou câinii săi; și vulpea sosi; regele o pușcă și se duse ou ea la țeran în casă. - „Imi dătoresci două multe!” duse el triumfător. - „Ba bine că nu, etă-le!” răspuse țeranul. Regele primi banii. „Pe Dumnezeuul meu! esolamă el privind banii, „aceștia sunt cei dintău bani pe cari i-am oștigat ou!” In dimineța următoare trimise ca dară țeranului un colan de mărgelă și o păreche de cercei nevestelui și numai prin acestea află țeranul, ou cine au avut el a face. i.-g.-b.

Cursul pieței Brașov.

Din 4 April 1893.

Table with 3 columns: Item, Price, and Unit. Includes Banonote rom. Cump., Argint român, Napoleou d'ori, Galbeni, Ruble rusesci, Mărci germane, Lire turcesci, and Scrisuri fonc. Alb.

Cursul la bursa din Viena.

Din 3 April 1892.

Table with 3 columns: Item, Price, and Unit. Includes Renta ung. de aur, Impr. oăil. fer. ung. în aur, Oblig., Bonuri rurale ungare, Despăgubirea dijmei de vin, and Losuri pentru reg. Tisei și Saged.

Table with 3 columns: Item, Price, and Unit. Includes Renta de hârtie austr., Argint, Aur, Losuri din 1860, Acții de-ale Băncii austro-ung., Argint, Galbeni imp., Napoleondori, Mărci imp. germ., London (lire sterlinge), Rente de corone austr., and Rente ungară.

Proprietar Dr. Aurel Mureșianu. Redactor responsabil: Gregoriu Malor.

Sosirea și plecarea trenurilor în Brașov.

- I. Plecarea trenurilor: 1. Dela Brașov la Pesta. 2. Dela Brașov la Bucuresci. 3. Dela Brașov la Zernesci. Dela Brașov la Ch.-Ogorheiu.

Sosirea trenurilor în Brașov:

- 1. Dela Pesta la Brașov: Trenul de persoane: 8 ore dimineța. Trenul accel.: 2 ore 9 min. după am. Trenul mixt: 10 ore 5 minute seara. 2. Dela Bucuresci la Brașov: Trenul accel.: 2 ore 18 min. după am. Trenul mixt: 6 ore 58 minute seara. Trenul accel.: 10 ore 17 minute seara. 3. Dela Zernesci la Brașov: Trenul mixt: 6 ore 2 min. dimineța. Trenul mixt: 1 ora 14 min. după am. 4. Dela Ch.-Ogorheiu la Brașov: Trenul mixt: 8 ore 25 min. dimineța. Trenul mixt: 5 ore 32 min. după am. Trenul mixt: 9 ore 25 min. seara.

Decorative border with text: Anunțuri (insertiuni și reclame). Sunt a se adresa subscrisorului administrației. In cazul publicării unui anunț mai mult de odată se face scădemânt, care crește cu cât publicarea se face mai de multe-ori. Administrațiunea „GAZETEI TRANSILVANIEI.”

MOSTRE atrăgetore pentru mușterii privați gratis și franco. Caete cu mostre, cum nu său mai vedută până acum pentru eroitori nefrancate. Stofe pentru îmbrăcăminte. Peruvian și Dosking pentru onoratul cleru stofe prescrise pentru uniformele funcționarilor c. r. Joh. Stikarofsky în Brünn. (Manchesteru anstriei.)

Praturile-Seidlitz ale lui Moll. Veritabile numai, decât fiecare cută este provădută cu marca de apărare a lui A. Moll și cu subscrierea sa. Franzbranntwein și sare a lui Moll. Veritabilu numai, decât fiecare sticlă este provădută cu marca de scutire și cu plumbul lui A. Moll. Apă de gură-Salicyl a lui Moll. (Pe basa de natron Acid-salilicic.)

PRODUSELE societății pe acții pentru industria de Cognac în Budapesta. au fost singure premiate cu distincțiunea cea mai înaltă de către juriul expoziției internaționale pentru alimente, din punctu de vedere igienic. Prof. Dr. Angyán, Prof. Dr. Kovács, Dr. Kéty, Dr. Müller, Dr. Kézemsky, Dr. Réczey, Dr. Korányi, Dr. Stiller, Prof. Dr. Tauber.

AVISU! Prenumeratiunile la Gazeta Transilvaniei se pot face și renoi ori și când dela 1-ma și 15 a fiă-carei luni. Domnii abonați se binevoiască a arăta în deosebii, când voiescă ca espedarea să li-se facă după stilul nou. Domnii, ce se abonează din nou, se binevoiască a scrie adresa lămurit și să arate și posta ultimă. Administraț. „Gaz. Trans.”